

Leder

Teologi i bevegelse

Da jeg en gang tidlig på 1970-tallet begynte å orientere meg i teologistudiet med omkringliggende herligheter, var faget "praktisk teologi" ingen steder å finne. "Praktikum" fantes selv sagt som et viktig interludium mellom det teologiske studium og en ventende prestedtjeneste. Men et selvstendig praktisk-teologisk fag med status og oppgaver på linje med de andre ("klassiske") teologiske disiplinene lette man forjeves etter.

I dag er bildet et annet. Dyptgripende endringer både i kirke og i samfunn har satt teologien i bevegelse. Det gjelder internasjonalt, og det gjelder i våre egne sammenhenger. En synlig frukt av de siste tiårenes bevegelser er framveksten av "praktisk teologi" som selvstendig teologisk disiplin. Og med det følger hele rekken av fagspesifikke tiltak som egne tidsskrifter, faglige nettverk, forskningsprosjekter og publikasjoner, undervisningsplaner, akademiske stillinger m.m. På hvilken måte har alt dette bidratt til å bevege og endre det teologiske arbeidet?

Spørsmålet er omfattende og kan selvsagt ikke drøftes i sin bredde her. Men når jeg leser bidragene i dette nummer av vårt tidsskrift, slår det meg at disse på en tydelig måte illustrerer noen sentrale momenter i de endringsprosessen som har funnet sted. Hva dreier det seg her om? Et egnet utgangspunkt for en kort refleksjon om dette kan være den systematisering av den praktiske teologiens forskjellige brukssammenhenger som den anerkjente amerikanske teologen *Bonnie J. Miller-McLemore* har presentert i et nylig utgitt oversiktsverk (*The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology* (2014)). Slik Miller-McLemore tilrettelegger språkbruken og faget, henviser "praktisk teologi" til fire ulike sammenhenger: For det første til en serie ulike aktiviteter eller *praksiser i kristne*

menigheter, for det andre til en rekke metoder som anvendes i studium av slike kirkelige praksiser, dernest til bestemte *fagområder* i teologisk-kirkelige utdanninger, og til sist til en *akademisk disiplin* der kvalifiserte forskere sikter mot å utvikle og understøtte det arbeidet som gjøres på de tre andre områdene. Holdt opp mot en slik systematisering avtegner dette nummerets bidrag noen sentrale trekk knyttet til den praktiske teologiens inntog. Jeg nøyer meg med å peke på tre momenter.

Kirkelig praksis: Det første som slår meg, er bidragenes sterke orientering mot det vi kan kalle den praktiske teologiens basisnivå, nemlig *kjernepraksiser i kristne menigheter*. I tur og orden rettes søkelyset mot gudstjeneste, forkynnelse, diakoni og pastoral ledelse. *Gudstjenestefeiringens* muligheter og utfordringer i lys av gudstjenestereformen i Den norske kirke tematiseres med ulike vinklinger i bidragene fra Jan Terje Christoffersen og Kjetil Aano. *Forkynnelse for unge* analyseres og drøftes i tekstene til Hans Austnaberg og Bård Eirik H. Norheim. Den *pastorale ledelse* gjøres til tema for undersøkelse og refleksjon i artiklene til Stephen Sirris og Nils Aage Aune, og Tormod Kleiven retter søkelyset mot en sentral tematikk i utformingen av *diakonien*.

Det alle disse har felles, er altså at søkelyset rettes mot levende, nåtidig menighetsliv. Dermed blir det også tydelig hvordan den praktiske teologi – både som akademisk fundert forskning og som kompetente praktikerer kritisk refleksjon – søker å understøtte vitale prosesser i praktisk menighetsliv. At denne typen faglig arbeid har satt teologien i bevegelse og tilført den nye og verdifulle innsikter, er etter mitt skjønn hevet over tvil. Horisonten for den teologiske refleksjon er løftet ut over "biblioteket og bøkene". Praksisfeltet har for alvor rykket inn i teologien og åpnet en rekke nye muligheter for

fruktbare samspill mellom academia og menighet.

Empiri: Dermed er også et annet løynefallende trekk i bildet introdusert, nemlig det som noen omtaler som "den empiriske vending" i teologien. For noen tiår siden fantes knapt empiriske studier som vesentlige innslag i den teologiske forskning. Samfunnsvitenskapelige metoder og teorier var et helt marginalt fenomen. Også her har vi sett en markert bevegelse. Den teologiske forskning søker en tettere, mer åpen og metodisk sikret dialog med menneskelig erfaring. Et betydelig antall teologiske doktoravhandlinger de senere årene har markerte innslag av metodisk sikret empirisk kunnskap. Det samme gjelder for et stort antall masteravhandlinger. Dette trekket er også tydelig i flere av bidragene i dette nummeret. For eksempel: Man nøyer seg ikke med å reflektere teoretisk og prinsipielt om forkynnelse for unge. Man analyserer faktiske prekener. Eller: Man avgrenser seg ikke til analyser av posisjoner i den pastoralteologiske teori når den pastorale ledelse skal undersøkes. Man går ut i felten for å observere pastoral ledelse der den skjer, og intervjuer dem som utøver slik ledelse.

Normativitet: Dette er på mange måter et gjennomgående trekk. Den teologiske forskeren settes ganske konkret og påtakelig i bevegelse. Forskningen får et interessant element av "opp-søkende tjeneste". Dermed styrkes igjen mulighetene for fruktbare samtaler mellom de ulike nivåer og brukssammenhenger som Miller-McLemore beskriver. Dette gir teologien tilgang til erfaringer og innsikter av stor verdi. Samtidig rommer åpningen mot empiri og erfaring også viktige utfordringer. Det gjelder bl.a. forståelsen

av teologiens basis og faglige egenart. Slik Kleivens artikkel viser, kommer en viktig side av dette til uttrykk i drøftinger av diakoniens/teologiens normativitet i samsillet med andre typer normativitet knyttet til empirisk etablert kunnskap. Det dreier seg i bunn og grunn om å avklare hvordan en empirisk orientert og metodisk selvbevisst teologi kan ivareta den grunnleggende normativitet som er knyttet til Evangeliet og kirkens gudstro. Denne tematikken er selvsagt ikke ny. Men mye tyder på at den melder seg med ny tyngde og nye utfordringer i møte med en empirisk bevisstgjort teologi. Det er ingen dristig profeti å spå at framtidige nummer av dette tidsskrift vil gjenspeile denne tematikken på mange ulike måter.

Til slutt en beklagelse og et lite hjertesukk: Alle bidrag i dette nummeret av vårt tidsskrift er skrevet av menn. Kjønnbalansen er altså i dramatisk ubalanse! Dette er beklagelig. Når redaksjonen planlegger bestemte temanummer av tidsskriftet og går ut med forespørslers til bestemte forfattere, legger vi betydelig vekt på å få fram en rimelig kjønnsbalanse. I nummer som det foreliggende, som ikke har et samlende tema, er vi avhengige av å trykke bidrag som blir sendt inn til redaksjonen for vurdering. Her er det ennå beklageligvis slik at menn er i stort flertall. Dette har utvilsomt mange og sammensatte grunner. Men det rommer i alle fall også en utfordring til skrivende kvinner ute i kirkelig praksis og i academia: Send inn aktuelle tekster og artikler for vurdering i TPT! Det vil hjelpe redaksjonen i arbeidet med å få fram en bedre kjønnsbalanse i de publiserte bidragene.

LEIF GUNNAR ENGEDAL

Dette nummeret av *Tidsskrift for Praktisk Teologi* er det siste med professor Leif Gunnar Engedal som ansvarlig redaktør. Engedal slutter i stillingen ved MF kommende høst og fratrer samtidig som medlem i redaksjonen. Redaktørvervet overtas av professor Lars Johan Danbolt. Luther forlag og tidsskriftets redaksjon takker Engedal hjerteligst for godt og pålitelig arbeid gjennom mange år.